

เกาะรอย

● รัชต์ มบตรี

mo_tri@hotmail.com

เลือกตั้งฝ่ายบริหารโดยตรง

● การเมืองไทย ไม่ได้มีปัญหาว่าจะใช้ “ระบบรัฐสภา” ให้ ส.ส.เลือกนายกรัฐมนตรี หรือ “ระบบแบ่งแยกอำนาจ” ให้ประชาชน เลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรง สภาพสังคมไทย อาจจะยังไม่เหมาะสมกับการให้ประชาชนเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี “สมบัติ อารังธัญวงศ์” กรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ บอกว่า ระบบประชาธิปไตยไทย โดยระบบตัวแทนจะเป็นการปกครองที่ดีก็ต่อเมื่อประชาชนเลือก “คนดี” มาเป็นผู้ปกครอง ถ้าประชาชนเลือก “คนซื้อสิทธิ์ ซื้อเสียง” มาเป็นผู้ปกครอง คนเหล่านี้เมื่อใช้เงินไปมาก แสดงว่าเมื่อมีอำนาจก็ต้องใช้อำนาจทุจริตหาประโยชน์ให้ตนเอง

โจทย์ใหญ่ เวลาที่คือ การซื้อสิทธิ์ขายเสียงจากการเลือกตั้งที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ และเป็นที่มาของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันขนานใหญ่ในการเมืองไทยขณะนี้

การให้ประชาชน “เลือกพรรคการเมือง” แทนการ “เลือกนายกรัฐมนตรี” โดยตรง แม้จะกำหนดให้หัวหน้าพรรคเป็นนายกรัฐมนตรี คล้ายคลึงกันแต่แตกต่างกันที่นายกรัฐมนตรี ต้องอาศัยพรรคเป็นฐานการเมืองไม่ใช่ใช้เฉพาะการมีส่วนตัวเท่านั้น นอกจากนี้ จะทำให้มั่นใจว่าอย่างน้อยรัฐบาลต้องมีเสียงสนับสนุนในสภาแน่นอน

เมื่อหัวหน้าพรรคที่ชนะการเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ก็กำหนดให้ นายกรัฐมนตรี มีอำนาจเสนอแต่งตั้งรัฐมนตรี ได้ทั้งคู่คณะ

ห้วงเวลาที่เรากำลังปฏิรูปประเทศ “กรุงเทพโพลล์” สํารวจกลุ่มตัวอย่าง พบว่า 34.2% ต้องการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง และ 16.9% ต้องการเลือก พรรคการเมืองให้ทำหน้าที่จัดตั้งรัฐบาล และให้หัวหน้าพรรค ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ซึ่งรวมกันเท่ากับ 51.1%

ทั้ง 2 กรณีนี้จัดอยู่ในโครงสร้าง “แบ่งแยกอำนาจ” ให้ประชาชนเลือกตั้งฝ่ายบริหารโดยตรง

“นิด้าโพลล์” สํารวจเมื่อเดือน มิถุนายน ปีนี้ พบว่า 77.5% ต้องการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง

สมบัติ อารังธัญวงศ์

“สมบัติ อารังธัญวงศ์” บอกว่า กรณีนี้ อาจกำหนดเพิ่มเติมให้พรรคการเมือง ต้องเสนอรายชื่อผู้ที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ที่สำคัญเพิ่มเติมก็ได้ เพื่อให้เห็นความพร้อมของพรรคที่จะจัดตั้งรัฐบาล

ระบบนี้ประยุกต์มาจากระบบแบ่งแยกอำนาจ ต้องห้ามส.ส.ดำรงตำแหน่งบริหาร ถ้าต้องการให้ผู้เป็นส.ส.มาดำรงตำแหน่งบริหาร ต้องลาออกจากส.ส.หมายความว่า ฝ่ายบริหาร ทำเฉพาะหน้าที่บริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ทำเฉพาะหน้าที่บัญญัติกฎหมาย และตรวจสอบฝ่ายบริหารเป็นหลัก

ทั้งกรุงเทพโพลล์ และนิด้าโพลล์ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนเริ่มไว้วางใจส.ส.น้อยลง จึงไม่ประสงค์จะเลือกส.ส.แล้วมอบอำนาจให้ส.ส.เป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี

“คำณูณ สิทธิสมาน” กรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ บอกว่า แนวความคิดให้เลือกตั้งนายกรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี โดยตรงไม่ใช่ของใหม่สำหรับการเมืองไทย

เมื่อกว่า 40 ปีก่อน (2512) นักวิชาการสาขารัฐศาสตร์ **พงศ์เพ็ญ ศกุนตาภัย** เคยเสนอแนวคิดนี้ในงาน **“ประชาธิปไตยกับกระบวนการเมือง”** และ **“เสถียรภาพทางการเมืองกับการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง”** (2516)

นักวิชาการรัฐศาสตร์ **ณรงค์ ลินสวัสดิ์** กับ **รอส พรสิเชีย** เสนอแนวคิดนี้ผ่านงานเขียนชื่อ **“อุปสรรคของระบอบประชาธิปไตยไทย”** (2517) กระแสนึกแรงในช่วงร่างรัฐธรรมนูญ 2517 แต่ไม่สามารถฝ่าด่านแนวต้านที่นำโดย **พล.ต.ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช** ไปได้

ปี 2525 **กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์** เคยสนับสนุนแนวความคิดนี้

ปีเดียวกันงานวิจัย ของ **สมชัย รักวิจิตร** เสนอต่อกองอำนาจการรักษากฎหมาย มั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ยุค **พล.อ.สายหยุด เกิดผล**

ทหารที่สนับสนุนแนวความคิดนี้ก็คือ **พล.อ.มานะ รัตนโกเศศ** (2530)

ปี 2530 นักการเมืองที่เสนอรูปแบบการเลือกคณะรัฐมนตรีโดยตรง คือ **ร.ต.ฉลาด วรฉัตร** เสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมต่อพรรคประชาธิปัตย์ ที่สังกัดอยู่ในขณะนั้น

การเมืองระดับชาติยังไม่ตกผลึกเรื่องเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรง

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น **“โดยตรง”** เกิดขึ้นในปี 2543 กฎหมายเทศบาลฉบับใหม่ **“เทศบาล”** ซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปมีอยู่ในทุกจังหวัด ได้เริ่มทดลองใช้ระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และมีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจริงเป็นครั้งแรกในปี 2544

ภายหลังมีการแก้ไขกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหลายฉบับหลายรูปแบบ ปี 2546 - 2547 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดของไทยใช้ระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงทุกรูปแบบ

คงอ้างไม่ได้แล้วว่า คนไทย ไม่พร้อมเลือกตั้งฝ่ายบริหารโดยตรง